

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 173/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sivistysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- hallitusneuvos Piritta Sirvio, opetus- ja kulttuuriministeriö
- budjettineuvos Merja Leinonen, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Tero Tyni, valtiovarainministeriö
- johtaja Matti Lahtinen, Opetushallitus
- johtaja Kurt Torsell, Opetushallitus
- opetus- ja kulttuuriyksikön johtaja Terhi Päivärinta, Suomen Kuntaliitto
- lakimies Minna Antila, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Kyösti Värri, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ammattiopisto Luovi
- Helsingin kaupunki
- Joensuun kaupunki
- Lempäälän kunta
- Oulun kaupunki
- Suomen Rehtorit ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen lähtökohdat

Hallituksen esitys oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi liittyy hallitusohjelman kirjauksiin oppivelvollisuusiän korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta,

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp

toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja ni-
velvaiheen ohjauksen kehittämistä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki, johon kootaan oppivelvollisuutta kos-
kevat säädökset ja säädetään toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta, sekä laki tutkintokou-
lutukseen valmentavasta koulutuksesta, johon yhdistetään perusopetuksen lisäopetus, lukiokou-
lutukseen valmistava koulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus. Lisäksi eh-
dotetaan tähän liittyen tarvittavia muutoksia muun muassa perusopetuslakiin (628/1998), lukio-
lakiin (714/2018), ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (531/2017) sekä koulutuksen ra-
hoitusta koskevaan lainsäädäntöön.

Uudistuksen ensisijaisena tavoitteena on hallituksen esityksen mukaan nostaa koulutus- ja osaa-
mistasoa. Lisäksi tavoitteena on lisätä koulutuksellista tasa-arvoa ja antaa kaikille nuorille yhden-
vertaiset mahdollisuudet kouluttautua kykyjensä mukaisesti. Hallintovaliokunta pitää näitä ta-
voitteita ja periaatteita tärkeinä. Suomi on menestynyt peruskoulutusta koskevissa kansainväli-
sissä vertailuissa erinomaisesti, mutta esityksen perusteluista ilmenee, että eriarvoisuus ja oppi-
miserot lisääntyvät. Oppivelvollisuuden laajentamisella ja siihen kytkeytyvän toisen asteen kou-
lutuksen maksuttomuuden sekä opinto-ohjauksen ja oppimisen tuen vahvistamisella pyritään an-
tamaan kaikille nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet suorittaa toisen asteen tutkinto ja saada
tarvittavaa tukea opintoihin riippumatta esimerkiksi perheen taloudellisesta tilanteesta.

Uudistuksella on myös laajempaa yhteiskunnallista merkitystä. Esityksen perusteluissa todetaan,
että Suomessa yhteiskuntaan kiinnittyminen on vahvassa yhteydessä yksilön koulutustasoon. Eri-
tyisesti vahva yhteys koulutuksella on siihen, miten työelämään kiinnitytään. Talouspolitiikan ar-
viointineuvoston vuonna 2018 julkaistun raportin mukaan alle 18-vuotiaana koulutuksen ulko-
puolella olleet suorittavat peruskoulun jälkeisen tutkinnon 28 vuoden ikään mennessä 30 prosent-
tia vähemmän todennäköisesti ja ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella 15 prosenttia toden-
näköisemmin kuin koulutukseen osallistuneet. Lisäksi alle 18-vuotiaana koulutukseen osallistu-
minen on vahvasti yhteydessä nuorten myöhempään menestykseen. Koulutustason ja työllisyys-
asteen nostamisella on merkitystä hyvinvointiin laajemminkin.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon, mitä hal-
lituksen esityksessäkään tavoitellaan. Valiokunta toteaa, ettei uudistus kuitenkaan ratkaise muita
haasteita esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa tai toisella asteella, vaan niiltä osin
tarvitaan muita toimia kaikilla koulutusasteilla. Valiokunta korostaa yhteistyötä sosiaali- ja ter-
veystoimen kanssa, jonka palveluilla on keskeinen merkitys sille, että jokaisella nuorella on tosi-
asialliset mahdollisuudet suorittaa toisen asteen koulutus tai tutkinto. Tilastokeskuksen tietojen
mukaan jokaisessa ikäluokassa jää noin 15 prosenttia ilman toisen asteen tutkintoa, mikä pääosin
johtuu koulutuksen keskeyttämisestä. Osa nuorista jää kuitenkin kokonaan hakeutumatta toisen
asteen koulutukseen.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp

Uudistuksen sisältöön liittyviä eräitä huomioita

Aikataulu

Uudistuksen toteutuksen aikataulu asettaa kunnille haasteita. Esimerkiksi Helsingin kaupungin lausunnossa todetaan, että lain ehdotettu aikataulu on haastava, mutta ei mahdoton, mikäli uudistukseen saadaan täysimääräinen rahoitus.

Ohjaus ja valvonta

Oppivelvollisuuden korottamisen lisäksi uudessa oppivelvollisuuslaissa säädettäisiin muun muassa perusopetuksen päättävälle hakeutumisvelvollisuus toisen asteen koulutukseen. Perusopetuksen järjestäjälle säädettäisiin velvollisuus ohjata ja valvoa hakeutumista. Lisäksi perusopetuslakiin ehdotetaan tehostettua opinto-ohjausta erityisesti niille perusopetuksen oppimäärää suorittaville oppilaille, jotka tarvitsevat perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää suunnitelmallista tukea.

Oppivelvollisuutta suoritetaan ensisijaisesti tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös erilaisissa nivelvaiheen koulutuksissa (tutkintokoulutukseen valmentava koulutus, työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus, kansanopistojen oppivelvollisille suunnattu koulutus, aikuisten perusopetus). Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että uudistuksessa kehitetään myös nivelvaiheen koulutusta. Uuden tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuskokonaisuuden tavoitteena on antaa valmiuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakeutumiseen ja tutkinnon suorittamiseen sekä selkeyttää opiskelijan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia. Uudistuksessa tehostetaan myös nivelvaiheen ohjausta.

Perusopetuksen järjestäjän, asuinkunnan sekä toisen asteen koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuut rakennettaisiin "saattaen vaihtaan" -periaatteella. Eri tahojen ohjaus- ja valvontavastuut määritellään lainsäädännössä siten, että yhden tahon ohjaus- ja valvontavastuu päättyy aina vasta silloin, kun toisen tahon ohjaus- ja valvontavastuu alkaa. Tällä pyritään varmistamaan se, että oppivelvollinen nuori ei missään vaiheessa putoaisi tukiverkon ulkopuolelle. Hallintovaliokunta pitää "saattaen vaihtaan" -periaatetta kannatettavana. On myös tärkeää, että vastuut on määritelty laissa selkeästi.

Ehdotetun oppivelvollisuuslain 14 §:n perusteella oppivelvollisen asuinkunnalla on viimesijainen vastuu ohjata ja valvoa oppivelvollisuuden suorittamista. Asuinkunnan tehtävänä on selvittää nuoren kokonaistilannetta ja tuen tarvetta yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa, ohjata hakeutumaan koulutukseen tai tarvittaessa hakemaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä ja viimesijassa osoittaa koulukuntoiselle oppivelvollisille opiskelupaikka valmentavassa koulutuksessa, jos hän ei vapaaehtoisesti hakeudu toisen asteen koulutukseen. Ehdotus merkitsee asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuun laajenemista nykytilanteeseen verrattuna.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp

Oppivelvollisuusrekisteri

Esityksen mukaan kunnan tulee organisoida ilmoitusten vastaanottaminen perusopetuksen jälkeen vaille opiskelupaikkaa jääneistä tai opintonsa keskeyttäneistä oppivelvollisista. Ilmoitusten toimittamista varten on tarkoitus luoda palvelu, johon kunnan nimeämällä edustajalla olisi käyttöoikeus. Kunnan tulee tarvittaessa tallentaa oppivelvollisuutta koskevat tiedot valtakunnalliseen oppivelvollisuusrekisteriin. Lisäksi kunnan on mahdollista tarkistaa oppivelvollisuutta sekä oppivelvollisen opintojen aloittamista ja keskeyttämistä koskevat tiedot Koski-tietovarannosta.

Oppivelvollisuusrekisteristä ehdotetaan säädettävän valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (lakiehdotus 8.), johon hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi asiaa koskeva uusi 2 a luku. Esityksen mukaan valvontavastuu olisi asuinkunnalla, koska näin on myös perusopetuksessa. Asuinkunnalla on katsottu olevan paremmat yhteydet oppivelvollisen tavoittamiseen, koska oppivelvollinen tosiasiaa oleskelee tämän kunnan alueella.

Toisen asteen opinnot keskeyttävien oppivelvollisten kohdalla koulutuksen järjestäjänä toimii myös muita tahoja kuin kuntia, ja lisäksi oppilaitos saattaa sijaita muualla kuin oppivelvollisen asuinkunnassa. Näissä tilanteissa ilmoituksia asuinkunnalle toimittavat toiset kunnat, kuntayhtymät ja yksityiset toimijat. Esityksen mukaan kunnan tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin oppivelvollisuuslaissa.

Toisen asteen koulutuksen maksuttomuus

Oppivelvollisuuden laajentuessa laajenee myös oikeus koulutuksen maksuttomuuteen. Esityksen mukaan perusopetuksen jälkeen suoritettava ammatillinen tutkinto tai lukiokoulutus ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto ovat jatkossa täysin maksuttomia sen kalenterivuoden loppuun asti, jona opiskelija täyttää 20 vuotta. Ehdotettujen muutosten myötä maksuttomia olisivat osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppikirjat ja muut materiaalit sekä opetuksessa tarvittavat työvälineet, -asut ja -aineet. Opetus ja päivittäinen ruokailu ovat jo nykyisin maksuttomia toisen asteen koulutuksessa. Hallintovaliokunta katsoo, että maksuttomuuden jatkuminen oppivelvollisuuden päättymisen jälkeen tukee sitä, että opiskelija suorittaa tutkinnon loppuun saakka.

Esityksen mukaan myös maksuttomaan toisen asteen koulutukseen oikeutetun opiskelijan päivittäiset koulumatkat ovat maksuttomia, jos kodin ja oppilaitoksen välinen yhdensuuntainen matka on vähintään seitsemän kilometriä. Hallintovaliokunta pitää kannatettavana, että koulumatkojen maksuttomuus toteutetaan Kelan koulumatkatukijärjestelmän kautta. Valiokunnan huomiota on asiantuntijakuulemisessa kiinnitetty kuitenkin siihen, että koulumatkatukiesitys kohtelee eri joukkoliikennetoimijoita ja kuntia eriarvoisesti ja näin heikentää kaupunkiseutujen joukkoliikenneviranomaisten asemaa ja siirtää kustannuksia kunnille. Hallintovaliokunta katsoo, että sivistysvaliokunnan on hyvä selvittää korvausten määräytymistä tarkemmin.

Esityksen perustelujen mukaan oppivelvollisuuden laajentaminen toteutetaan voimassa olevien päätösten mukaisella koulutustarjonnalla. Lähivuosina 16-vuotiaiden määrä on kasvussa. Erityisesti lukiokoulutuksen haasteena on tarjonnan ja kysynnän kohtaaminen. Pääkaupunkiseudulla ja suuremmissa kaupungeissa lukiokoulutuksen kysyntä ylittää tarjonnan. Vastaavasti maaseutukunnissa on runsaasti vapaita aloituspaikkoja ikäluokkien pienenemisen seurauksena. Hallinto-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp

valiokunta toteaa, että maksuttomuuden laajentaminen oppimateriaaleihin ja vähintään seitsemän kilometrin pituisiin koulumatkoihin voi poistaa esteitä hakeutua kotipaikkakunnan lukiota kauemmaksi toiseen, esimerkiksi suuremman paikkakunnan lukioon. Pienillä paikkakunnilla kehitys saattaa vähentää lukiodien opiskelijamääriä ja johtaa lukioverkon harvenemiseen. Vastavasti suuremmilla paikkakunnilla ja kasvukaupungeissa koulutuskysynnän kasvu saattaa heikentää kaupunkien omien nuorten mahdollisuuksia päästä kotikaupungissa järjestettävään koulutukseen. Esimerkiksi Helsingissä myös ammatilliseen koulutukseen hakeutuu runsaasti opiskelijoita muista kunnista.

Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota vielä siihen, ettei esityksestä ilmene, miten erikoissairaanhoidossa olevien oppivelvollisten erityiskuljetukset suhteutuvat maksuttomuuteen toisella asteella. Valiokunta katsoo, että laissa tulee täsmentää, mikäli koulutuksen järjestäjälle tai asuinkunnalle tulisi perusopetuslakia vastaava velvollisuus järjestää erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle ilmainen kuljetus.

Esityksen perusteella jää jossain määrin epäselväksi myös se, miten uudistuksessa on huomioitu erityistä tukea tarvitsevien ja vammaisten oppivelvollisten maksuttomien koulumatkojen toteutuminen ja miten tarvittavien erityiskuljetusten saatavuus järjestelmässä turvataan. Vammaispalveluiden toteuttamisesta vastaavat pääosin kunnat. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitettut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Palveluista ja tukitoimista, joita kunta on velvollinen järjestämään, säädetään tarkemmin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa asetuksessa (759/1987). Myös sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) säädetään kunnan järjestämistä kuuluvalle palveluista.

Esityksen kuntatalousvaikutuksista

Kuntatalouden tilannekuva

Kuntatalouden tila on ollut haastava jo pidempään, ennen koronavirusepidemiaa. Vuoden 2019 tilinpäätöstietojen mukaan kuntatalouden (kunnat ja kuntayhtymä) toimintakate heikkeni vuonna 2019 noin 1,3 miljardia euroa ja vuosikate noin 0,3 miljardia euroa vuoteen 2018 verrattuna. Vaikka kuntien talouden keskeiset tunnusmerkit heikkenivät, verorahoituksessa oli myönteistä kehitystä. Kuntatalouden lainakanta jatkoi kasvuaan 2,5 miljardilla eurolla yhteensä 21,9 miljardiin euroon. Myös kuntakonsernien vuosikate heikkeni edelleen ja lainakanta kasvoi selvästi.

Keväällä 2020 Suomeen levinnyt koronavirusepidemia sekä maaliskuussa asetetut rajoitustoimet ovat vaikuttaneet koko julkiseen talouteen ja kuntatalouteen sen osana. Tilanne on vaikuttanut kevään aikana kuntien tehtäväkenttään, palvelujen tarpeeseen ja kysyntään sekä niiden tuottamisen ja järjestämisen tapaan. Samanaikaisesti kuntien verotulot ovat pienentyneet ja myynti- ja maksutulot vähentyneet. Sosiaali- ja terveydenhuollon menot ovat kasvaneet kuntien ja sairaanhoitopiirien valmistautuessa koronapotilaiden hoitoon. Kun otetaan huomioon myös sosiaali- ja terveydenhuollon menojen vähenemä, vaikuttaa siltä, että vuoden 2020 menojen kasvu yhteensä on hiiven normaalia alhaisempi. Merkittävin vaikutus koronaepidemiolla arvioidaan olevan kuntien verotuloihin.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp

Koronan vaikutukset yksittäisiin kuntiin ovat hyvin erilaisia johtuen muun muassa kunnan elinkeinorakenteesta ja maantieteellisestä asemasta, kunnan palvelujen järjestämistavoista sekä koronatapausten määrästä. Vaikutukset muuttuvat myös ajallisesti. Lyhyellä aikavälillä vaikutukset ovat olleet erityisen raskaat suurissa kaupungeissa sekä pienemmissä, matkailusta riippuvaisissa kunnissa esimerkiksi Lapissa ja Ahvenanmaalla.

Valtio on tukenut kuntia koronavirustilanteessa useilla toimenpiteillä vuoden 2020 aikana annetuissa lisätalousarvioissa. Tuki on vuonna 2020 yhteensä noin 3 miljardia euroa. Tukea on suunnattu muun muassa kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen, yhteisöveron jako-osuuden korotukseen, sairaanhoitopiireille myönnettyihin avustuksiin sekä koronatestaukseen. Lisäksi lukuisia kuntatalouteen kohdentuvia avustuksia on budjetoitu eri hallinnonaloille (STM, OKM, LVM, YM ja TEM).

Vuoden 2021 valtion talousarvioesityksessä ehdotetaan kuntien tukitoimien jatkamista. Hallintovaliokunta on antanut talousarvioesityksestä lausunnon HaVL 19/2020 vp. Talousarvioesityksessä on ehdotettu muun muassa kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikaisen korotuksen jatkamista, kuntien peruspalvelujen valtionosuuden lisäystä sekä koronavirustilanteesta kunnille aiheutuvien kustannusten korvaamista. Talousarvioesitystä koskevien neuvottelujen yhteydessä hallitus on lisäksi sitoutunut hoito- ja palveluvelan purkamiseen.

Valtion edellä selostetut määräaikaiset tukitoimenpiteet vahvistavat kuntatalouden tilaa merkittävästi vuonna 2020. Valtion tukitoimet vahvistavat kuntataloutta myös vuonna 2021. Menojen kasvun arvioidaan maltillistuvan vuonna 2021, mutta tilanteen tekee haastavaksi kuntatalouden tulojen hidaskasvu. Selvityksen mukaan kuntatalouden kehitysura vuosina 2022—2024 ei juurikaan heikkene, vaan keskeiset taloudelliset tunnusluvut jäävät suunnilleen vuoden 2021 tasolle. Kuntatalouden velkaantumisen oletetaan kuitenkin kiihtyvän loppuvuodet. Talouden sopeutus- ja sopeutus-paineet ovat yleisiä kaikissa kuntakokoryhmissä, erityisesti 20 000—40 000 asukkaan kunnissa.

Kuntatalouden kehitysnäkymät pidemmällä aikavälillä pysyvät vaikeina, sillä koronatoimenpiteillä ei korjata kuntataloutta jo pitkään vaivannutta tulo- ja menokehityksen rakenteellista epäsuhtaa. Ikäihmistien määrän kasvu on jo monen vuoden ajan lisännyt palvelutarvetta ja sosiaali- ja terveydenhuollon menoja, ja tämä kehitys jatkuu tulevalla vuosikymmenellä. Samanaikaisesti työikäisen väestön määrän pieneneminen heikentää veropohjaa. Demografinen muutos ja muutoliike eriyttävät erikokoisten ja olosuhteiltaan erilaisten kuntien talouskehitystä entisestään. Väestön ikääntyminen, muuttoliike sekä rakennuskannan ikä lisäävät myös investointipaineita.

Hallitus on päättänyt syksyllä 2020 budjettiriihen yhteydessä käynnistää kuntapolitiikan tulevaisuuden suuntaviivojen valmistelutyön. Selvityksen mukaan valmistelutyön tavoitteena on tuottaa poliittiseen päätöksentekoon toimenpide-ehdotuksia, joilla parannetaan kuntien edellytyksiä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla; kehitetään kunnallista itsehallintoa sekä parannetaan kuntien mahdollisuuksia edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa huomioiden toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset; parannetaan kuntatalouden kestävyttä ja vakautta sekä samalla vahvistetaan koko julkisen talouden kestävyttä; ja edistetään kuntien omia toimenpiteitä talouden ja palveluiden kestävyys- ja vakauden saavuttamiseksi.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp

Oppivelvollisuuden laajentamisen taloudellisista vaikutuksista etenkin kuntien talouteen

Oppivelvollisuuden laajentaminen tuo uusia tehtäviä kunnille, perusopetuksen järjestäjille ja toisen asteen koulutuksen järjestäjille. Oppivelvollisten asuinkunnille ja perusopetuksen järjestäjille esitetyt uudet tehtävät rahoitetaan kuntien peruspalveluiden rahoitusjärjestelmän kautta. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 55 §:n 2 momentin mukaan uusissa ja laajentuviissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Säännöksen mukaisesti uudet tehtävät korvattaisiin kunnille 100-prosenttisesti valtionosuusrahoitteisesti ja otettaisiin huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa tarkoitetun valtionosuusprosentin laskennassa.

Lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja tutkintokoulutuksen valmentavan koulutuksen järjestäjille esitetyt uudet tehtävät rahoitetaan osana opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmää. Myös nämä tehtävät rahoitetaan 100-prosenttisesti valtionosuusrahoitteisesti. Toisen asteen koulutuksen järjestäminen perustuisi jatkossakin vapaaehtoisesti haettavaan, opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiin järjestämislupiin.

Vuosien 2020—2023 sekä 2021—2024 julkisen talouden suunnitelmissa on oppivelvollisuusiän laajentamiseen varattu lisämäärärahaa seuraavasti: 22 miljoonaa euroa vuonna 2021, 65 miljoonaa euroa vuonna 2022, 107 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 129 miljoonaa euroa vuonna 2024. Ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan oppivelvollisuuden ja toisen asteen maksuttomuuden osalta vuonna 2021 ja tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen osalta vuonna 2022. Muutosten piiriin tulee yksi ikäluokka kerrallaan, minkä vuoksi myös määrärahatarve kasvaa asteittain. Koska lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen keskimääräinen suoritus aika on noin kolme vuotta, määrärahatarve on täysimääräinen vuonna 2024. Mainitut määrärahat on osoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan.

Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on täydentävässä talousarvioesityksessään ehdottanut, että rahoituksen kasvun painopistettä muutettaisiin siten, että vuoden 2021 rahoitusta nostettaisiin 4,75 miljoonaa euroa ja vuoden 2023 määrärahaa vähennettäisiin vastaavalla euromäärällä. Muutoksen syynä on ohjaustehtävien kustannusten käynnistyminen jo vuonna 2021 suhteellisesti suurempina, minkä johdosta oppimateriaalien ja tietokoneiden hankintaan osoitettava rahoitus koulutuksen järjestäjille jäisi suhteellista osuutta pienemmäksi.

Kuten edellä on todettu, oppivelvollisuuden laajentamisesta seuraa kunnille uusia tehtäviä ja velvoitteita. Ehdotetussa oppivelvollisuuslaissa säädettäisiin kuntien tehtäväksi ohjata ja valvoa vailla opiskelupaikkaa olevia perusopetuksen päättäneitä oppivelvollisia. Perusopetuksen järjestäjän tulee jatkossa antaa oppilaille oppilaanohjauksen lisäksi tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta sekä laatia henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma, jos oppilaalla on havaittu perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvä tuen tarve. Uudet lisätehtävät rahoitetaan kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän puitteissa oppivelvollisten asuinkunnalle ja perusopetuksen järjestäjille. Syksyllä 2020 julkaistun kuntatalousohjelman yhteydessä laadittujen kuntakohtaisten painelaskelmien perusteella talouden sopeutus paine on kuitenkin

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp

lähivuosina suuri kaikissa kuntakokoryhmissä, mikä voi vaikuttaa kuntien mahdollisuuksiin ottaa vastaan uusia tehtäviä.

Hallintovaliokunta painottaa, että kunnille tulee osoittaa uudistuksen toteuttamiseen riittävä rahoitus. Kuntaliitto on lausunnossaan todennut, että uudistuksen toteuttamisen kustannukset on jossain määrin aliarvioitu ja ne on kuntien resurssien varmistamiseksi tarkistettava oikealle tasolle.

Oppivelvollisuuden laajentamiseen on kuntien peruspalveluiden valtionosuusmomentilla 29.90.30 osoitettu kehyskaudella 2021—2024 yhteensä 11,2 miljoonaa euroa, josta 6,9 miljoonaa euroa vuonna 2021, 9,7 miljoonaa euroa vuonna 2022, 10,7 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 11,2 miljoonaa euroa vuonna 2024. Määräraha koostuu perusopetuslakiin ehdotetusta tehostetusta opinto-ohjauksesta, perusopetuksen päättämisen jälkeen vaille opiskelupaikkaa jääneiden lisäohjauksesta, nivelvaiheen koulutuksen lisäohjauksesta sekä oppivelvollisuuslaissa asuinkunnalle ehdotetuista velvoitteista.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä ovat laskennallisia rahoitusjärjestelmiä. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä on asukasperusteinen, kun taas opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän opiskelijavuosien/-määrän perusteella määräytyvä osuus on suoriteperusteista.

Oppivelvollisuuden laajentamisen kokonaisvaikutusten arvioidaan kohdentuvan eri kunnille eri tavoin yhtäältä sen mukaan, miten paljon kunnassa on oppivelvollisuusikäisiä nuoria, ja toisaalta sen mukaan, toimiiko kunta lukio- tai ammatillisen koulutuksen järjestäjänä. Se, kuinka paljon kunnassa on ohjaus- ja valvontavastuun piiriin kuuluvia opiskelijoita ja mikä on oppilaskohtaisen ohjauksen tarve, vaihtelevat kunnittain. Kuntakohtainen kohtaanto lisäkustannusten ja saadun lisärahoituksen suhteen poikkeaa kuntien välillä, koska ohjauksen ja tuen oppilas- tai opiskelijakohtainen tarve vaihtelee. Kunta-valtiosuhteessa rahoitusperiaate toteutuu täysimääräisesti arvioitujen kustannusten ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentin mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuritoimen peruspalveluiden järjestämisedellytysten ja yhdenvertaisten palveluiden saatavuuden näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että uudistuksen yhteydessä huolehditaan rahoitusperiaatteen toteutumisesta. Rahoitusperiaatteella tarkoitetaan sitä, että valtion tulee kunnille tehtäviä antaessaan huolehtia siitä, että kunnilla on riittävät voimavarat tehtäviensä hoitamiseen. Rahoitusperiaatteen katsotaan olevan osa kunnallista itsehallintoperiaatetta, ja se turvaa kunnan tosiasiallista mahdollisuutta päättää talousarviostaan. Rahoitusperiaate on tunnustettu Suomessa perusoikeusuudistuksen yhteydessä 1990-luvun alussa, ja se on vahvistettu perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa tulkintakäytännössä sekä Suomea sitovassa Euroopan neuvoston paikallisen itsehallinnon peruskirjassa. Rahoitusperiaate on kirjattu myös kuntalain (410/2015) 12 §:ään.

Hallintovaliokunta korostaa, että uusien ja laajenevien tehtävien vaikutukset kuntatalouteen tulee arvioida realistisesti, jotta niitä vastaava valtionosuuden kasvu vastaa täysimääräisesti tehtävien aiheuttamaa kustannusten kasvua. Kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava siitä, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset suoriutua velvoitteistaan.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Hallintovaliokunta esittää,

että sivistysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 24.11.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Niina Malm sd
varajäsen Jenni Pitko vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne

**Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp
Eriävä mielipide 1**

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1

Perustelut

Hallituksen esityksessä eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ehdotetaan oppivelvollisuuden laajentamista koskemaan perusopetuksen jälkeistä toisen asteen koulutusta siihen asti, kun henkilö täyttää 18 vuotta. Perusopetuksen jälkeen suoritettava ammatillinen tutkinto tai lukiokoulutus ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto olisivat jatkossa lisäksi maksuttomia sen kalenterivuoden loppuun saakka, jona henkilö täyttää 20 vuotta. Myös yli seitsemän kilometrin koulumatkat olisivat maksuttomia.

Hallituksen esityksen tavoitteena on nostaa suomalaisten koulutus- ja osaamistasoa. Tavoitteena on antaa kaikille nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet suorittaa toisen asteen tutkinto, kaventaa oppimiseroja ja varmistaa, että jokaisella nuorella on riittävät valmiudet ja kyky pysyä työmarkkinoilla. Hallituksen esityksen tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, ettei mainittuja työllisyyteen, osaamiseen ja oppimiseen liittyviä tavoitteita tulla uudistuksen myötä kuitenkaan saavuttamaan.

Ongelmat peruskoulussa ja ammatillisessa koulutuksessa

Perussuomalaisten näkemyksen mukaan keskeinen ongelma on, että peruskoulu ei läheskään aina takaa riittäviä valmiuksia toisen asteen opiskeluun. Seurauksena on osaamisvajeita, toisen asteen tutkinnon keskeyttämisistä ja syrjäytymistä etenkin ammatillisen koulutuksen puolella. Asiantuntijakuulemisessa esitetyt ammatillisen koulutuksen keskeyttämisastemäärät ovat hälyttäviä, eikä näiden taustalla olevia ongelmia ole mahdollista ratkaista oppivelvollisuutta mekaanisesti laajentamalla.

Hallintovaliokunta myöntääkin lausunnossaan, ettei uudistus ratkaise haasteita esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa tai toisella asteella ja että niiltä osin tarvitaan muita toimia. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä haluaa tältä osin tähdentää toisen asteen olevan usein liian myöhäinen vaihe puuttua oppimisvaikeuksiin ja estää koulutuksen keskeyttämisistä ja oppivelvollisuuden laajentamisen ja toisen asteen maksuttomuuden vaativan joka tapauksessa niin merkittäviä taloudellisia resursseja, että monet asiantuntijat pelkäävät uudistuksen tarkoittavan esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa olevien oppilaiden ongelmien edelleen kärjistymistä.

Määrärahoja tulisikin perussuomalaisten mielestä ennemmin osoittaa perusopetuksen ja sen rakenteiden kehittämiseen, riittävien jatko-opiskeluvalmiuksien hankkimiseen perusopetuksessa, opinto-ohjaukseen sekä opiskeluhooltoon ja muihin nuorille suunnattuihin sosiaali- ja terveystoimen palveluihin. Myös ammatillisen koulutuksen henkilöstövajeeseen, lähiopetuksen puutteeseen ja muihin ongelmiin tulee tarjota merkittävästi enemmän resursseja, ennen kuin oppivelvollisuuden laajentamisesta voisi olla toivottua hyötyä.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp Eriävä mielipide 1

Toisen asteen maksuttomuuden seuraukset

Toisen asteen yleisen maksuttomuuden sijaan asiaa tulisi perussuomalaisten mielestä lähestyä perheiden tarpeiden mukaan kohdennetusti, esimerkiksi tulosidonnaisen oppimateriaalituen kautta. Muussa tapauksessa kyse on jopa tulonsiirrosta hyväosaisille, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Oppimateriaalien kustannusten kiihtymiseen tai kierrättämisen ongelmiin esitys ei puutu, vaikka näiden seikkojen korjaaminen olisi tarkoituksenmukaisempaa. Mikäli toisen asteen maksuttomuus toteutuu ilman puuttumista erityisesti lukiokirjojen hintoihin, tulevat hankkeen kokonaiskustannukset entisestään kasvamaan.

Esityksen kustannukset aliarvioitu

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kiinnittää erityistä huomiota uudistuksen toteuttamisen kustannuksiin. Hallituksen esityksessä ehdotettuihin muutoksiin on julkisen talouden suunnitelmas-
sa varattu lisämäärärahaa kehyskaudella 2021—2024 vuonna 2021 yhteensä 22 miljoonaa euroa, vuonna 2022 yhteensä 65 miljoonaa euroa, vuonna 2023 yhteensä 107 miljoonaa euroa ja vuonna 2024 yhteensä 129 miljoonaa euroa. Hallituksen esityksen mukaan uudistuksen kustannukset tullaan korvaamaan kunnille täysimääräisesti ja 100-prosenttisesti valtionrahoitteisesti. Kuntien peruspalvelujen lisämäärärahatarpeeksi arvioidaan hallituksen esityksessä 6,9 miljoonaa euroa vuonna 2021, 9,7 miljoonaa euroa vuonna 2022, 10,7 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 11,2 miljoonaa euroa vuonna 2024.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa, että ehdotettuja lisämäärärahoja on pidettävä selvästi alimitoitettuina, ja uudistuksesta aiheutuvat todelliset kustannukset tulevatkin olemaan hallituksen esityksessä arvioitua olennaisesti korkeammat. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uudistuksen vuotuiset kokonaiskustannukset esimerkiksi Helsingissä tulevat olemaan jopa 40 prosenttia suuremmat kuin hallituksen esityksessä arvioidaan.

Uhkana koulutusleikkaukset

Rahoituksen riittämättömyys heikentää mahdollisuuksia saavuttaa yhteiskunnan koulutukselle asettamia tavoitteita. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä onkin huolissaan siitä, että mikäli uudistus toteutetaan aliresursoituna, koulutuksen järjestäjät joutuvat hakemaan säästöjä muualta esimerkiksi vähentämällä opetuksen määrää ja tukitoimia sekä kasvattamalla opetusryhmien kokoja. Tällöin uudistuksen toteuttaminen tulee tosiasiallisesti merkitsemään koulutusleikkausta.

Kuntatalouden tilanne on ollut heikko jo pitkään, ja koronakriisin vuoksi kuntasektorin talous tulee kiristymään äärimmilleen lähivuosina. Perussuomalaisten mielestä vaikuttamattoman ja koh-
tuuttoman kalliin hankkeen toteuttaminen vallitsevassa talouden kriisitilanteessa ei ole järkevää varsinkaan, kun otetaan huomioon, että monilla kunnilla oli vaikeuksia selviytyä lakisääteisistä tehtävistään koulutuspalveluissa jo ennen koronakriisiä.

Yleisesti julkisesta taloudesta

Koronakriisiä tulee joka tapauksessa seuraamaan pitkäaikainen tarve tasapainottaa julkista taloutta. Vaarana on, että julkisen talouden tasapainotustoimenpiteet tulevat kohdistumaan myös pal-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp
Eriävä mielipide 1

veluiden rahoitukseen. Tasapainotustoimenpiteiden seurauksena julkisten palveluiden perusrahoitusta todennäköisesti vähennetään jatkossa enemmän kuin nyt toteutettaviin uudistuksiin suunnataan lisärahoitusta. Tämä johtaa siihen, että jatkossa kunnat joutuvat järjestämään nykyistä enemmän palveluita alemmalla kokonaisrahoituksella, mikä sekin tulee osaltaan rapauttamaan palveluita.

Poikkeuksellisissa olosuhteissa olisikin parempi keskittyä turvaamaan olemassa olevat palvelut ja niiden rahoitus, ei lisäämään kuntien tehtäviä ja velvoitteita. Suomen Kuntaliiton hiljattain teettämän kyselyn mukaan selvä enemmistö kunnista katsoo, että niiden nykyisiä tehtäviä tai velvoitteita tulisi vallitsevassa tilanteessa karsia. Nykyisessä koronatilanteessa lähes kaikki kunnat pitävät tarpeettomana oppivelvollisuusiän nostamista. Myös perussuomalaisten mielestä hallitusohjelmaan kirjattujen kuntatalouteen negatiivisesti vaikuttavien julkisen sektorin menolisäysten voimaantumisen ajoitusta ja mitoitusta tulee harkita uudelleen. Osasta hankkeista tulisi myös voida luopua kokonaan. Tällainen hanke on esimerkiksi juurikin oppivelvollisuuden pidentäminen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että sivistysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 24.11.2020

Riikka Purra ps
Jussi Halla-aho ps
Mauri Peltokangas ps

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp
Eriävä mielipide 2

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2

Perustelut

Vuosittain jopa 6 000 nuorta päättää peruskoulun ilman riittäviä kirjallisia ja matemaattisia valmiuksia. Siksi tuhannet nuoret ovat vaarassa jäädä yhteiskunnasta syrjään. Ongelma on tunnistettu. Viime kaudella siihen luotiin ratkaisuja muun muassa uudistamalla ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta, satsaamalla oikea-aikaisiin ja varhaisiin tukitoimiin sekä panostamalla opintotukeen uuden oppimateriaalisän kautta sekä lisäämällä lukiolaisen opintotukikuukausia yhdeksästä kymmeneen.

Hallitus on esittänyt ratkaisunaan oppivelvollisuuden laajentamista 18-vuotiaaksi sekä maksuttoman toisen asteen toteuttamista sen kalenterivuoden loppuun, jolloin nuori täyttää 20 vuotta. Tavoite siitä, että jokainen nuori suorittaisi toisen asteen tutkinnon, on yhteinen, mutta hallituksen valitsema keinopaletti on väärä. Hallituksen esittämällä mallilla määrärahat eivät kohdenna osaamisen, ohjauksen ja koulutuksen laadun vahvistamiseen. Lähes kaikki lisäresurssit menevät hallituksen mallissa maksuttomiin oppimateriaaleihin ja koulukuljetuksiin.

Useat asiantuntijat ovat arvioineet, ettei oppivelvollisuuden pidentäminen ole vaikuttava tapa puuttua lasten ja nuorten syrjäytymiseen ja koulupudokkuuteen. Pelkästään sillä ei varmisteta opiskelijan riittävää osaamista myöhempää koulutuspolkua ja työelämää varten. Tehokkaampi tapa on oikea-aikainen tuki ja panostukset varhaisiin vuosiin ja peruskouluun.

Sen lisäksi, ettei hallituksen esitys vastaa tavoitteisiin, se on monin tavoin vahingollinen suomalaiselle kuntakentälle, kuntien taloudelle ja sitä myötä ihmisten tarvitsemille palveluille. Näiltä osin esityksen ongelmat ja puutteet koskevat erityisesti rahoitusta ja aikataulua.

Rahoituksen riittämättömyys johtaa koulutusleikkauksiin

Hallintovaliokunnan saamista asiantuntijalausunnoista käy ilmi, että esitykseen sisältyvät kustannukset on arvioitu alakanntiin. Esimerkiksi Helsingin kaupungin mukaan uudistuksen kokonaisvaikutukset tulevat olemaan sille jopa 40 prosenttia suuremmat kuin mitä esityksessä arvioidaan. Erot kustannusarvioissa johtuvat siitä, että Helsingin laskelmassa on oppimateriaalin ja -välineiden, ohjauksen ja tietokoneiden kustannukset arvioitu realistisesti sekä hallinnollisista velvoiteista muodostuvat kustannukset on huomioitu.

Riittämättömän rahoituksen vuoksi hallituksen esitys johtaisi tilanteeseen, jossa oppivelvollisuuden nostosta ja maksuttomuudesta johtuvia kustannuksia jouduttaisiin paikkaamaan tinkimällä opetuksen laadusta ja määrästä. Esimerkiksi Kuntaliitto tuo esiin lausunnossaan, että kuntien sopeutustoimet ja riittämätön rahoitus johtaisivat yhdessä siihen, että kunnat joutuisivat järjestämään nykyistä enemmän palveluita alemmalla kokonaisrahoituksella, mikä rapauttaisi palveluita.

Riittämättömän rahoituksen tuhoisat vaikutukset on tunnustettu myös hallituksen oman esityksen perusteluissa. Esityksessä todetaan seuraavasti: "Jos oppivelvollisuuden laajentamisen aiheuttamat kustannukset nousisivat esityksessä arvioituja korkeammiksi, koulutuksen järjestäjät

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp Eriävä mielipide 2

voisivat joutua hakemaan kustannussäästöjä muusta toiminnastaan, mikä saattaisi johtaa ryhmäkokojen suurentumiseen, opetuksen vähenemiseen ja koulutuksen laadun heikentymiseen." (HE 173/2020 vp, s. 101). Nämä olisivat suoria koulutusleikkauksia, eikä kokoomus hyväksy vastaavaa koulutuksen laadusta tinkimistä.

Rahoituksenkaan osalta esityksessä ei ole riittävällä tavalla huomioitu opetuksen järjestämistä esimerkiksi niille kehitysvammaisille ja psyykkisesti vaikeasti sairaille opiskelijoille, jotka tarvitsevat sairaanhoidollista tukea päivittäin ja jotka eivät kykene opiskelemaan omassa oppilaitoksessaan fyysisesti. Heidän opiskelunsa tullaan järjestämään erilaisissa laitoksissa tai kotioloissa yksityisopetuksessa, ja opetuksen järjestäminen vaatii siten koulutuksenjärjestäjiltä merkittäviä taloudellisia panostuksia.

Uudistus luo kunnille merkittävät lisäkustannukset, joita valtio ei aio lupauksista huolimatta rahoittaa täysimääräisesti. Lisäksi koronakriisin hoito aiheuttaa osalle kuntia merkittäviä lisärahoituspaineita. Koronakriisi lisää kunnille lähivuosina merkittävästi oppimisen, ohjauksen ja opiskeluhuollon tuen tarpeita erityisesti nivelvaiheessa olevien oppilaiden kohdalla. Hallituksen tapauskeus läpi tämän kaltainen suuren kokoluokan uudistus ilman riittävää rahoitusta tilanteessa, jossa taloudelliset ja sosiaaliset haasteet ovat kunnissa kasvamassa, on vastuuton.

Hallituksen suunnitelma lisätä kunnille uusia tehtäviä tilanteessa, jossa monilla kunnilla on vaikeuksia selvittää nykyisistäkin tehtävistä, ei ole perusteltu. Koronakriisin oloissa hallituksen tulee turvata olemassa olevat palvelut ja niiden rahoitus, ei lisätä kuntien tehtäviä ja velvoitteita.

Aikataulu on liian kireä

Hallituksen esityksessä oppivelvollisuuslain ja siihen liittyvien muiden muutosten ehdotetaan tulevan voimaan jo 1.8.2021. Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettavan lain ja siihen liittyvien muiden muutosten esitetään tulemaan voimaan 1.8.2022.

Kokoomus tukee lausunnonantajien näkemystä siitä, että ehdotettu aikataulu on liian tiukka. Kunnille ja koulutuksen järjestäjille olisi pitänyt varata riittävästi aikaa valmistautua uusien velvoitteiden toteuttamiseen, varmistaa tarvittava rahoitus ja huolehtia koronavirusepidemian jälkihoidosta. Aikataulun ylikireäksi toteavat muun muassa Kuntaliitto, Oulun kaupunki ja Suomen Rehtorit ry, jotka lausunnoissaan ehdottavat esityksen aikataulun myöhentämistä.

Uudistuksen käsittelyaikataulu on epätarkoituksenmukainen kuntien budjettisuunnittelun näkökulmasta. Kuntien talousarviovalmistelun pitäisi pohjautua voimassa olevaan lainsäädäntöön eikä arvailuihin, jotka koskevat mahdollisesti voimaan tulevaa lakia ja sen vaikutuksia. Tiukka aikataulu on johtanut siihen, että kunnat ovat joutuneet valmistelemaan ja monet myös jo hyväksymään vuoden 2021 talousarvionsa arvioiden ja mahdollisesti voimaan tulevien lakien pohjalta.

Kokoomus näkee ongelmallisena myös uudistuksen kokoluokkaan nähden poikkeuksellisen kiireen käsittelyaikataulun eduskunnassa. Vähimmäisedellytyksenä hyvälle lainsäätämismenettelylle olisi ollut selvittää perustuslailliset näkökulmat sekä taloudelliset ja toiminnalliset kokonaisvaikutukset ennen eduskuntakäsittelyä.

**Valiokunnan lausunto HaVL 21/2020 vp
Eriävä mielipide 2**

Kokoomuksen vaihtoehto

Kokoomuksen mielestä oppivelvollisuuden pidentämistä vaikuttavampaa olisi kohdentaa panostukset niihin nuoriin, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Jokaiselle on turvattava riittävän yksilölliset koulupolut aina peruskoulusta lähtien. Kokoomuksen vaihtoehdossa oppivelvollisuuden laajentamiseen varattu määräraha kohdennetaan lasten ja nuorten osaamisen ja ohjauksen vahvistamista tukeviin toimiin. Samaan aikaan vahvistaisimme kuntatalouden kestävyyttä, jotta kunnilla on riittävät mahdollisuudet turvata koulutuspalvelut ja niiden laatu myös tulevaisuudessa.

Kokoomus näkee, että peruskoulun on taattava jokaiselle riittävät tiedot ja taidot myöhemmälle koulupolulle. Osaamisen varmistaminen on nostettava keskiöön. Hyvä luku-, kirjoitus- ja laskutaito on hankittava perusteella, sillä vahvat perusvalmiudet ovat edellytys jatko-opinnoissa ja elämässä pärjäämiseksi. Niiden kautta päästään tavoitteeseen, että jokainen nuori pystyy suorittamaan toisen asteen tutkinnon. Näillä toimilla luodaan jokaiselle nuorelle maailman paras koulupolku.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että sivistysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 24.11.2020

Mari-Leena Talvitie kok
Ben Zyskowicz kok
Anna-Kaisa Ikonen kok